

ברכה על
פתיח: פתיח יעקב עמנו

ע"פ רוב ענין ברכת כהנים בשם נשיאות כפים להבדיל מסתם ברכות ככלל אשר בודאי א"א להגביל רק לכהנים. יעז כי הלא לכל איש מותר לברך איש את רעהו, ואפילו זרים, ורק בזה מצויינת ברכת כהנים שהיא בנשיאת כפים, כפי שיבא בדרשה בסמוך.

ויש להעיר על מה סמכו העולם לברך איש את אחיו בנשיאות כפים על ראש המתברך, כמו שנוהגין בברכות חתנים וכדומה, אחרי כי כמבואר הוי סדר ברכה זו מיוחדת רק לכהנים, ולזרים יש בזה איסור עשה, ודוחק לומר כי לכהנים מסורה רק בנוסח הברכה שמבואר בפרשה יברכך וגו', יען כי כפי שמתבאר מסוגיא דמנחות י"ח א' הוי ענין נשיאות כפים עבודה כשאר עבודות שבמקדש.

ואני שמעתי מאיש אמנים שהגר"א מווילנא ברך את הג"מ ר"ח לנדא מו"ץ דווילנא בשעת חופתו והניח ידו אחת על ראש הגר"ח בשעת הברכה, ושאלוהו על ככה, והשיב, כי לא מצינו ברכה בשתי ידים רק לכהנים במקדש, וזולת זה לא ראיתי ולא שמעתי מי שיעיר בזה, והיא הערה נפלאה, ודחוק לומר דכל עיקר מצות נשיאות כפים היא רק בצבור בעשרה משום דבר שבקדושה, דזה הוי רק אסמכתא, כמ"כ הר"ן פ"ג דמגילה.

קובץ ברכה על

כה תברכו (ו' כ"ג)

בתלמוד בס' סוטה (ל"ט א'), כה הברכו - בנשיאות כפים, ובכתובות (כ"ה ב') כה תברכו - אתם ולא זרים, ושמעתי מאיש אמנים בווילנא, ששמע מאביו זקנו, מחותני, הגאון רבי יחזקאל לנדא ראב"ד בווילנא (ונפטר בשנת תרל"א בן תשעים ואחת שנה), כי ביום חופתו (של הגאון הזה) בירך אותו הגר"א מווילנא, והניח ידו אחת על ראשו בשעת הברכה, ויען כי ידוע ה' שכל מעשיו ועניניו עשה (הגר"א) על יסודי הדיון שאלתו מקורביו על מעשיו אלה, שהניח רק ידו האחת על ראש המתברך, והשיב, לא מצינו ברכה בשתי ידים אלא לכהנים במקדש.

ונראה לי בכונתו, דבאופן כזה, בהנחת שתי ידים, הוי זה ככלל אתם ולא זרים, ועוברים בלא תעשה הבאה מכלל עשה, וכמדומה לי, שהרבה חכמים וצדיקים אין נוהרים בזה, ובברכותיהם מניחים שתי ידיהם על ראש המתברך, ולכן באתי לספר זה למען דעת, ואעפ"י שזכרתי מזה בתורת.

פתיח: כה - כ"ג

כב ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה: כב ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד משה: פ

1. על: כ"ג

אלהי אלהינו ואלהי בנינו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם:

2. בקובץ כ"ג:

איבעיא להו מתי להעלות מנשיאות כפים ליוחסין ותיבעי למוד מעלין מתרומה ליוחסין ותיבעי למ"ד אין מעלין תיבעי למ"ד מעלין הוי מילי תרומה דעון מיתה הוא אבל משיאות כפים דאיסור קשה"י לא או דלמא לא שטא

3. על:

דאיסור קשה"י, כה תברכו (נמדד ו) אתם ולא זרים ולא הבא מכלל עשה

4. כה אמר ה' אל בני ישראל קבצו סוטה א'

* (תנ"ך לזר לקא כפי' ור) אפלו עם כהנים (אחרים) (קצרו ב' דבבא' ור) * ור' עזר' בעשה, ותוספות פרק קל' בתנ"ך (שם ק"ד סוטה ט"ז) לא ידע ר"י כה' (ס' וכן אסור יש (ר) בדר העולה, (ו) ואפ"ר דגם כהנים אחרים שרי, (תנ"ך ע"פ):

5. מתי בורה על ק"ג

(ג) ואין ק"ר. דקתיב (שם סוטה כג) 'כה תברכו' וגו', אתם ולא זרים, ולא הוה מקלל עשה, עשה, ועין ב"כ"ח (ס"א) שקתב דדוקא עם נשיאת כפים, ואפלו אם לא ברך מתחלה אשר קדשנו (במצותיו) (בקדושתו של אהרן) וצוננו וכו', אכל אם יברך ברכת כהנים בלא נשיאת כפים אינו עובר בעשה, ומפ"ר מגדלים (מש"ז ס"ב) משמע דאיסור יש בכל ג'ני, קתב בספר מגן גבורים (שלטי הגיבורים ס"ב) דהא דאקרה תורה אתם ולא זרים אינו רק במתקן לבנות המצוה, אכל אי לא קבנו קלל לבנות המצוה, רק שלא לעבר על דברי דבריו שחשבו שהוא כהן ואמרו לו צלה לרוקן, פשיטא דאין כאן אסור עשה קלל, עין שם, ונראה לי דכל זה דוקא למאי דקבא לן לעיל בסימן ס' סע"ד ד' מצות צריכות כונה, דאי לא הוי אינו מתיר רק דוקא אם קבנו בפרוש שלא לשם מצוה, או שאינו קבנו קלל לברכה, ועין בבאורי הלכה (רי"ה ח"ה):

6. ב"ר הלכה על

* דור עובר בעשה. עין בפשטא ברוך (ס"ג) שקתבו ונראה לי דכל זה דוקא למאי דקבא לן דמצוה צריכות כונה וכו', ולקאורה לפי זה יש לחספ' על קנה העולם שנהגין לברך אחד לחביו בין שהוא כהן או זר בבת שקלה אותו בלשון 'וברכו' (גו), ואף דברכה כזו הוא שלא בשעת התפלה וידוע הוא מה שאיתא בירושלמי פרק ד' דתענית (ה"א) לא קעינו נשיאת כפים בלא תפלה, הלא זהו כדאי רק פקנא דרבנו דקבעוהו בתפלה, ובקאורחא אינו תלוי קלל, תרע דהלא תפלה גופא לרב הפוסקים הוא ורבנו, ואם כן כיון דמקאורחא יצא בברכה בעלמא כשקבנו אותם אפלו שלא בשעת תפלה ועל זה אקרה התורה אתם ולא זרים, האיד מתיר לזר לברך אחד לחביו בלשון זה, ואם כן יש ר'איה מקנה העולם להא דקבא לן מצוה צריכות כונה, ואולי יש לומר דטעם הפקנה משום דקבירא להו קב"ח (ס"א) דדוקא בקריסת זרים עובר הוי בעשה, אי נמי דכיון דתקנו רבנו שלא לשא כפים בלא תפלה, שוב מי שאומר פסוקים אלו של ברכת כהנים בלא תפלה בין כהן בין ישראל הוי בקבנו כפרוש שלא לקים כהן המצוה דברכה כהנים, ולכן שרי:

7. קובץ פתיח על אונק קט"ו

קלא) ענין זר הנושא את כפיו הוא כשעולה לדוכן לברך את ישראל בברכת כהנים, ונראה דלכן נקרא

6

הגאון להניח ידיו על ראש החתן לברכו ונסוג החתן לאחוריו שלא ישמין תגאון את השטריימיל בידיו השמנות מהפסטידא, והניח הגריא ידו אחת על השטריימיל וברכו, והאריך ימים ולמד עד יומו האחרון בלי משקסים, והצטער רבי יחזקאל לנרא כל ימיו, על קטנות הפות שלו שתוקיר את השטריימיל יותר מידי של הגריא, וכל הספורים ששמעתי אודות הגריא ור' זלמלע תלמידו אחי ר' חיים מוולאזין כחבתים כולם במחברתי הראשונה, אבן שלמה עיין שם ויונעם לך.

שוק קרן לצדק אולם סוואו כב' אוקט' 28
נ קרן כה שטעם רב געין וועלד

והנה הנני כי לתרן דברי ההוקי דהא דלמיר צבחות דפוזר צעשה היינו דוקא צמצנד צפריקת ידיס דע"ז קאי כה תצרכו להס ולא זריס כדכתיב וישא אהרן את ידיו אל העס ויצרכס וכן הוא צהדיא צגמי קוקה סס, אזל לצרך צלי נשיאת כפיים ליכא איקורא, וע"ז כי ההוקי דלא ידע ר"י ונה איקור יס צדצר, ועפ"י דצרווי איס הונחה מה סנוהגין לצרך הצניס ציד אחת ולא צשתי ידיו דצכה"צ ליכא איקור לזר לצרך צ"ב, וכ"כ צקידור האר"י הקי ז"ל צקדר ליל שנת שאין לצרך חלא ציד אחת וצידון ע"ש, ותימא על הג' היעצין צקידורו סכתב צקדר הנהגה ליל שנת לצרך צשתי ידיס והאריך צזה וקיים צזה"ל ולא כחצרי דבת שמוצין לקמידא לצרך דוקא ציד אחת עכ"ל, וצלמח הוא דעת רציו הגדול האר"י החי ז"ע וצודאי דצרי קדשו יקודתס צהצרי קודש ויס להס טעס כמוס עפ"י קוד ולפי משיב יס צו טעס גם עפ"י פסוקו כדי שלא יהא צכלל איקור זר הנושא את כפיו דלצרי הנני הח"ל אין איקור חלא צפריקת שתי ידיס דומ"י דקרא.

מצדדים מצדדים 29
נא קב

ובדברי המורה תמימה הנ"ל בשם הגר"א, שאין לנרך צ"י ידיס רק כהניס. הנה גם צקידור הגר"א אשי ישראל (אחרי תפלת ערבית של שנת) כתב, שמעתי בשם הגר"א שאסור לנרך צ"י ידיס לצד הכהן ע"ש. וימכן מאלד שהשמועה הוא ממה סכתב המורה תמימה בשם הגר"א, ואין לזה מקור אחר. גם המעשה שהביא המורה תמימה מהגר"א עם הג"ר יחזקאל לנדא ז"ל, שצירכו צעת חופתו רק ציד אחד מטעם הג"ל יס לצרר מקור הסיפור.

ס"ז ס"ז 40
נא קב

מכתב אל הרי"א לנרך הילדים נלילי צצח"ת ויר"ס אחר החפלה או כנניסה לנתי, וגם כנניס נדללים מקבלים צריה מלבויהם ונכ"ן ה"א, והתנצנים (אחד האבות ואחד הרבנים) מניחים יד אחד על החצרך (ששתי בשם הגר"א שאסור לנרך צ"י ידיס לצד הכהן) ולאומרים: יובר ישמך אלהים פאפריס ובמנשה לנקבה ישיבך אלהים בשרה כרבקה כרחל וכלאה ואצריס צריה כהניס יצרך ונ"י, וכל אחד יונל להסיף צריה משלו כפי נוחו לשונו.

מצדדים מצדדים 41
נא קב

כשהייתי בן עשר דרגו בחרר אצל אחד שהיה לו סבא זקן שהיה מכיר את הגאון רבנו אליהו מווילנא זצ"ל, ונהניתי מאד בשעה שאבי ז"ל ישב אצלו לשמוע ספורים מהגריא, וכאשר אחרי נשואי קבעתי מקומי ללמוד ולהתפלל בקלויז הגריא, הכרתי שם זקן אחד שהיה חתן הגאון ר' אברהם (בעל מעלות החורה) אחי הגריא, וכן הכרתי את הגאון ר' יחזקאל לנדא אביד דווילנא שכאשר נעשה חתן הביא אותו מחותנו בשבת לפני הגריא שיברך אותו, והגריא ז"ל ישב בסעודה שניה של שבת ואכל את הקוגל, והחתן היה מלוכש בשטריימיל ורצה